

تربیت آدمی

اخلاق تخصصی

حجت الاسلام حمید پورعیسی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رئیس هیأت مدیره

ادامه...

محرومیت اکثریت افراد جامعه از برخورداری رفاه نسبی و امکانات مادی مشهور و محسوس است که یکی از راههای گسترش فساد اخلاقی و نابسامانیهای اجتماعی محرومیت افراد جامعه از دارائیهای موجود یا توزیع ناعادلانه ثروت در جامعه انسانی است. بادقت در آیات قرآن آشکار می شود که یکی از اهداف اسلام این است که اختلافات ناشی از رفتارها و سیاستهای غیر عادلانه ای که در اثر بی عدالتی در میان طبقه غنی و ضعیف پیدا می شود از بین برود و سطح زندگی کسانی که نمی توانند نیازمندیهای زندگی شان را بدون کمک دیگران رفع کنند

حساب اموالشان را نتوانند داشته باشند و عده ای دیگر از فقر و تهیدستی رنج برند بطوریکه تهیه لوازم ضروری زندگی از قبیل غذا و مسکن و لباس ساده برای آنان ممکن نباشد. بدیهی است جامعه ای که قسمتی از آن بر پایه غنا و ثروت و بخش مهم دیگر آن به فقر و گرسنگی، ناداری افراد بنا شود قابل دوام نبوده و هرگز به خیر و سعادت و افقی نخواهد رسید. در چنین جامعه ای دلهره و اضطراب و نگرانی و بدبینی و بالاخره دشمنی و جنگ اجتناب ناپذیر خواهد بود. باید گفت متأسفانه در زمان ما این فاصله طبقاتی به مراتب بیشتر و خطرناکتر شده است.

مطلب دیگری که باید به آن اشاره کرد و آیه شریفه به آن پرداخته و توجه به اینکه چون اعمال خیر اثرگذاری خود در جامعه را دارند این است که: یکی از مشکلات بزرگ اجتماعی که همواره انسان دچار آن بوده و هم اکنون با تمام پیشرفتهای صنعتی و مادی که نصیب بشر شده نیز با آن مواجه است شکل فاصله طبقاتی است باین معنی فقر و بیچارگی و تهیدستی در یک طرف و تراکم اموال در طرف دیگر قرار گیرد. عده ای آنقدر ثروت بیدوزند که

بهبتر از آن خواهد داشت و آنان از هراس آن روز ایمن اند.

و هرکس بدی به میان آورد به روی آتش سرنگون شوند آیا جز آنچه می کردید سزا داده می شوید؟

۷- پیش فرستاده های خیر انسان که در روز قیامت در محضر انسان حاضر می شوند یا در نزد خدا محفوظ و باقی است .

در سوره آل عمران ۳۰ فرمود: یوم تجد کل نفس ما عملت من خیر محضراً و ما عملت من سوء

روزی که هر کسی آنچه از کار نیک و خیر به جای آورده و آنچه بدی مرتکب شده، حاضر شده می یابد.

در ادامه کسانی را که مرتکب خیر نشده اند و بدنبال ارتکاب معاصی و اعمال بد بوده اند پشیمان و نادمان و حسرت کشیدگان بیان می کند و می فرماید:

تود ان بینهما و بینة امدأ بعیداً و یحذرکم الله نفسه و الله رؤف بالعباد. *

(بدکنندگان) آرزو می کنند کاش میان او و آن (کارهای بد) فاصله ای دور بود و خداوند شما را از کیفر خود می ترساند و خدا به بندگان خود مهربان و رؤف است و یا در سوره مزمل ۲۰ می فرماید:

یقانلون فی سبیل الله فاقروا ما تیسر منه و اقیموا الصلاه و اتوا الزکاه و اقرضوا قرضاً حسنه و ما تقدموا لانفسکم من خیر تجدوه عند الله هو خیراً و اعظم اجراً و استغفروا الله ان الله غفور رحیم.

« اینکه در راه خدا جهاد می کنند، پس هر چه از قرآن میسر شد تلاوت کنید و نماز را به پا دارید و زکات را بپردازید و وام نیکو (قرض الحسنه) به خدا دهید و هر کار خوبی برای خویش از پیش فرستید آن را نزد خدا بهتر و با پاداش بیشتری باز خواهید یافت و از خدا طلب آمرزش کنید که خدا آمرزنده و مهربان است» در سوره بقره ۲۷۲ فرمود:

و ما تنفقوا من خیر فلانفسکم و ما تنفقون الا ابتغاء وجه الله و ما تنفقوا من خیر یوف الیکم و انتم لا تظلمون.

« و هر مالی که انفاق می کنید به سود شماس و جز برای طلب و رضا و خشنودی خدا انفاق مکنید و هر مالی را که انفاق کنید پاداش آن به طور کامل به شما داده خواهد شد و سستی به شما نخواهد رفت.»

آنچه انسان از کار خیر و پسندیده انجام می دهد در نزد خدا حاضر است: در سوره بقره

بالا بیاید و حداقل تحریم رباخواری بطور مطلق و وجوب پرداخت مالیاتهای اسلامی از قبیل زکات و خمس و مانند آنها و تشویق و ترغیب به انفاق و قرض الحسنه و کمکهای مختلف مالی، قسمتی از این برنامه ها را در واقع تعهد اجتماعی و احساس مسؤلیت انسانها را تذکر و افزایش می دهند.

مطلب دیگری که باید به آن اشاره کرد این است که:

اسلام و کلام الهی در واقع سرمایه زندگی انسان را منحصر به سرمایه های مادی نمی داند بلکه سرمایه های روانی و اجتماعی را نیز به حساب آورده است.

کسی که چیزی به دیگری می دهد و منتی بر او می گذارد و یا با آزار خود او را دل شکسته می سازد، در حقیقت چیزی به او نداده است زیرا اگر سرمایه ای به او داده سرمایه ای هم از او گرفته است و چه بسا آن تحقیرها و شکست های روحی به مراتب بیش از مالی باشد که به او بخشیده است. بنابراین اگر چنین اشخاص اجر و پاداشی نداشته باشند کاملاً طبیعی و عادلانه خواهد بود بلکه می توان گفت چنین افرادی در بسیاری از موارد بدهکارند نه طلبکار، زیرا آبروی انسان به مراتب برتر و بالاتر از ثروت و مال است.

نکته دیگر اینکه: با تأکید قرآن کریم و انجام عمل خیر، انفاق و صدقه و بخشش باید مودبانه و محترمانه و خالی از منت گذاری و تحقیر کردن باشد. حتی نباید در زمانهای بعد این موضوع یادآوری شود و این نهایت دقت اسلام را در خدمات خالص انسانی و ارتباط اجتماعی می رساند.

چنانچه در آیات دیگر قرآن به آن اشاره می کند که کار حسنه بهتر از هر چیزی است: در سوره قصص ۸۴ فرمود:

من جاء بالحسنه فله خیر منها و من جاء بالسیئه فلا یجزی الذین عملوا السیئات الا ما كانوا یعلمون

« هرکس نیکی و خیری به میان آورد برای او بهتر از آن خواهد بود و هرکس بدی به میان آورد کسانی که کارهای بدی کرده اند جز سزای آنچه کرده اند نخواهند یافت.»

و در سوره نمل ۸۶-۸۵ فرمود: من جاء بالحسنه فله خیر منها و هم من فزع یومئذ آمنون.

و من جاء بالسیئه فکبت وجوههم فی النار هل تجزون الا ما کنتم تعملون هرکس نیکی و خیری به میان آورد پاداشی

کسی که چیزی به دیگری می دهد و منتی بر او می گذارد و یا با آزار خود او را دل شکسته می سازد، در حقیقت چیزی به او نداده است زیرا اگر سرمایه ای به او داده سرمایه ای هم از او گرفته است و چه بسا آن تحقیرها و شکست های روحی به مراتب بیش از مالی باشد که به او بخشیده است.

۱۱۰ می فرماید:

و اقیموا الصلاه و اتوا الزکاه و ما تقدموا
الانفسکم من خیر تجدوه عند الله ان الله بما
تعملون بصیر.

« و نماز را برپا دارید و زکات را بپردازید و
هرگونه کار خیر و نیکی که برای خویش از پیش
فرستید آن را نزد خدا باز خواهید یافت آری
خدا به آنچه می کنید بیناست.»

چنانچه در آیه ۱۹۷ این سوره فرمود: و ما
تفعلوا من خیر یعلمه الله

« و هر کار نیکی انجام می دهید خدا آنرا
می داند.»

و بهترین کار خیر را زاد و توشه تقوی
معرفی می کند و در ادامه آیه می فرماید:

و تزودوا فان خیر الزاد التقوی
چنانچه در آیه ۲۱۵ این سوره فرمود: « آنچه
از کار خیر انجام می دهید همه نزد خدا
محفوظ است و خدا می داند»

و ما تفعلوا من خیر فان الله به علیم.

« و هرگونه نیکی و خیری انجام دهید خدا
به آن داناست.»

و در سوره نساء/ ۱۲۷ فرمود: و ما تفعلوا من
خیر فان الله کان به علیماً.

« آنچه از کار خیر و نیک انجام می دهید
خداوند آن را می داند و نسبت به آن آگاه است.

۸- اموری که انسان را از خدا دور کند که در
ظاهر منفعت برای انسان دارند ولی در واقع
شرند نه خیر.

در سوره جمعه ۹ فرمود: و ذروا البیع ذالکم
خیراً لکم ان کنتم تعلمون.

اشاره به نماز جمعه و اهمیت آن دارد که
عده ای در زمان برگزاری نماز جمعه بدنبال
تجارت و معامله و سرگرمی آن بودند که قرآن
فرمود: این تجارت و معامله را واگذارید که این
واگذاری و کنار گذاشتن و برای نماز جمعه
آماده شدن برای شما بهتر است اگر آگاه
باشید.

چنانچه در آیه ۱۱ همین سوره فرمود: قل ما
عندالله خیر من اللهو و من التجاره والله خیر
الرازقین.

« بگو آنچه نزد خداست از سرگرمی و از داد
و ستد بهتر است و خدا بهترین روزی دهندگان
است»

که در صدر آیه فرمود: و اذا راوا تجاره اولهوا
انفضوا و ترکوک قائماً.

« چون داد و ستد یا سرگرمی ببیند به سوی
آن روی آور می شوند و تو را درحالی که
ایستاده ای، ترک می کنند.»

چنانچه تجارت غیر معقول و فساد آور را
تقیح می کند و ترک آن را بعنوان یک امر خیر
بیان فرمود:

در سوره هود / ۸۶-۸۴ فرمود:

و لا تنقضوا المکیال و المیزان انی اراکم
بخیر و انی اخاف علیکم عذاب یوم المحیط
اوفوا المکیال و المیزان بالقسط و لا تبخسوا
الناس اشیاء هم و لا تعثوا فی الارض مفسدین
× بقیة الله خیر لکم ان کنتم مومنین و ما انا
علیکم بحفیظ.

« پیمانها و ترازو را کم نکنید براستی شما را
در نعمت می بینم و از عذاب روزی فراگیر
بر شما بیمناکم و ای قوم من پیمانها و ترازو را به
داد و قسط تمام دهید و حقوق مردم را کم
مدهید و در زمین به فساد سر برمدارید اگر
مومن باشید باقیمانده خدا برای شما بهتر
است و من بر شما نگهبان نیستم.»

این آیات نمونه ای از بیان موارد خیر در
قرآن کریم بوده است که بعنوان شاهد آورده
شده است موارد کثیری از مصادیق خیر در
قرآن وجود دارد که به جهت اختصار از ذکر آنها
صرف نظر کرده و خوانندگان عزیز را به قرآن
ارجاع می دهیم.

ادامه...

« پیمانها و ترازو

را کم نکنید براستی شما
را در نعمت می بینم و از
عذاب روزی فراگیر
بر شما بیمناکم و ای قوم
من پیمانها و ترازو را به
داد و قسط تمام دهید و
حقوق مردم را کم مدهید
و در زمین به فساد سر
برمدارید اگر مومن
باشید باقیمانده خدا برای
شما بهتر است و من بر
شما نگهبان نیستم.»

ماهنامه سراسری پادنگ
آماده دریافت انتقادات و
پیشنهادهای ارزنده همه
عزیزان و فرهیختگان است.

تلفن- فاکس: ۲۲۴۵۱۳۴ - ۰۱۳۱

۰۱۳۱-۵۵۰۵۷۴۶

پست الکترونیکی:

padang@yahoo.com

رشت صندوق پستی ۴۱۶۳۵۳۹۸۵